

Jaroslav MRŇA, *Farní kroniky jako pramen církevních a sociálních dějin na příkladu pamětních knih farností v děkanství velkomeziříčském*. Disertační práce, Katolická teologická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2015, 189 s. + 86 s. nestránkovaných příloh.

Hodnocení oponenta disertační práce

Disertační práce Jaroslava Mrni se zaměřuje na zkoumání velmi rozšířeného a zpravidla hojně dochovaného typu historického písemného pramene narativní povahy, který zpravidla už vznikl s prvotním záměrem svého tvůrce zachovat pro budoucí generace vědomost o minulých dějích, a tak přispět k tvorbě historického povědomí i národní identity populace, pro kterou je obsah pramene určen. Jde o kroniky obecně, a v doktorandově případě o farní kroniky konkrétně.

V úvodu práce autor jako cíl svého bádání vymezuje pamětní knihy farností, podle jeho názoru (s nímž se bohužel nemohu na základě vlastních zkušeností z archivní praxe ztotožnit) trpící často přehlíživým postojem badatelů, a dále snahu odpovědět na otázku, nakolik je lze vnímat nejen jako historický pramen uchováající paměť o událostech, s možným využitím pro bádání v církevních a sociálních dějinách, ale také jako literární umělecké dílo a jako úřední knihu (s. 8–9). Čtenář se tedy pln očekávání ponoří do následujících čtyř kapitol, aby se téměř po dvou stech stranách v závěru zcela překvapivě znovu dočetl to, co v úvodu mohl považovat za nešikovný stylistický obrat (s. 9): že sice bylo touhou autora práce proniknout do problematiky vedení farních kronik (s. 165), ale už nebylo jeho úmyslem na „široké spektrum otázek“, které tento materiál nabízí, pokud možno vyčerpávajícím způsobem odpovědět, nýbrž nabídnout jen možnosti a otevřít otázky k dalšímu studiu farních kronik (s. 166–167). Pokud jsem jeho výrok správně pochopila, tak svou práci vlastně sám autor považuje za pouhé východisko další badatelské činnosti, nikoli za její výsledek, a to navzdory tomu, že o dvě strany dříve konstatuje, že jeho práce přináší „první ucelený pohled na problematiku existence farních kronik a jejich využití na poli církevních a sociálních dějin“ (s. 165). Shora zmíněný proslov v závěru není příliš šťastně formulován, protože navozuje podezření, že si je autor sám vědom toho, že svou práci nenaplnil badatelské záměry, které si na počátku studia kladl. Otázkou zůstává, proč k tomu došlo. Bohužel podobných protimluv je v této práci více, k čemuž se ještě dostanu.

Další okolností, která budí pochybnosti, je ono „kladení otázek a otevírání problémů“. Je přece na našich veřejných vysokých školách všeobecně platným územ, že ke kladení otázek a otevírání badatelských problémů jsou zpravidla určeny práce diplomové. K jejich řešení pak slouží právě práce disertační (v řadě případů na diplomové navazující), v nichž má doktorand prokázat to, že je nejen schopen problémy pojmenovat a stanovit, ale také je adekvátním způsobem samostatně vyřešit. Proto mají disertace charakter ucelené monograficky zaměřené studie soustředěné na konkrétní problém stanovený už v doktorandském projektu včetně metod, které k řešení doktorand hodlá využívat, a přehledu publikovaných zdrojů a nepublikovaných pramenů, které mu mají poskytnout základní vodítka i studijní materiál. Nechci být příliš striktní a tvrdit, že se doktorand prostě plete v tom, jaký je vlastně smysl disertační práce, ale určité nejistoty se v tomto ohledu zbavit nemohu. Uvítala bych tedy, kdyby v rámci obhajoby jasně a stručně (bez vzletných frází a bezobsažných klišé, o které žádný odborník stejně nestojí) vysvětlil, CO KONKRÉTNĚ tedy on sám považuje za hlavní přínos své studie.

Vlastní text práce je rozčleněn do čtyř kapitol, z nichž první je takřka čistě kompilačního charakteru a zaměřuje se na historické a teoretické vymezení studované problematiky (s. 16–51). Její obsah je, mírně řečeno, překvapivý. Definici pojmu „kronika“ či „pamětní kniha“ se autor snaží

podat v první podkapitole (s. 16–18), ale výsledek je zcela pochopitelně rozpačitý. Tento pramen, stojící na pomezí tzv. pragmatických písemností (úředního původu) a tzv. ego-dokumentů (původu osobního) představuje pro nauku o pramenech dodnes skutečný oříšek a jednoznačnému zařazení se vzpírá. Lze jej vymezovat např. z historického, pramenovědného, speciálně kodikologického či diplomatického, ale i správního, literárněvědného nebo uměleckovědného hlediska. Autor se bohužel do vymezení pojmu poněkud zapletl a výklad nedokončil. V závěru (s. 165) pak konstatuje, že „vzhledem k mezioborové funkci kronik lze...nabídnout otázku...po jejich zhodnocení pohledem literárněvědným, filologickým i sociologickým či přímo metodologickým“. Má nesporně pravdu, ale tím spíš se nabízí otázka zcela jiná, proč tedy toto zhodnocení sám neprovedl, když pro to měl všechny nezbytné předpoklady přímo před sebou?

Navazuje šestící podkapitol (plných 22 stran textu), které obsahují velmi stručný výtah z Kutnarova a Markova přehledu dějin historiografie, navíc neukončený, neboť jej autor uzavírá v polovině 19. století, aniž vysvětluje důvod. Přitom moderní historiografie druhé poloviny 19. století a zejména 20. století nejen znovuoživila zájem o narativní prameny, ale přinesla i bohatou ediční činnost na tomto poli. Nechci spekulovat o tom, nakolik je oněch zmíněných dvaadvacet stran zbytných nebo ne, nicméně prameny, které autor v další práci studuje, pocházejí v drtivé většině (přes 90%, jak jsem si spočítala), z raného novověku a z moderní doby, takže by se čtenář (zejména poučený v oboru) bez takto koncipovaného úvodu do problematiky obešel.

Navíc si v této části práce doktorand několikrát doslova naběhl. Z prostorových důvodů uvádím pouze příklady. Zkreslující je tvrzení (s. 23) o nutnosti proměny sociálního smýšlení a mentality nejširších vrstev populace způsobené husitskou revolucí. Podle F. Šmahela nebo M. Nodla tuto proměnu přinesla naopak lucemburská doba a zejména vláda Václava IV., kdežto husitská revoluce je dnes nahlížena jako reakce na tuto změnu. Proces „laicizace“ společnosti, kterou má asi doktorand na mysli, ač tento odborný termín nepoužívá, by se české společnosti nevyhnul ani bez husitské revoluce, protože v celé Evropě vývoj směřoval přes renesanci a humanismus k reformaci. V pasáži o husitském dějepisectví (s. 24–25) jsou ke kronikám nelogicky přiřazeny i spisy politické a teologické povahy. Další pasáž nám oznamuje (s. 26), že „právě knihtisk zapříčinil rozvoj a šíření kronikářského řemesla“, což je ukázková záměna příčiny a následku: právě šíření vzdělanosti a hlad po levných knihách a vhodné četbě vedly k několika pokusům o nalezení výrobního postupu, který by knižní produkci zlevnil, a tudíž učinil přístupnou ještě širšímu okruhu čtenářů, a z nich úspěšnou se ukázala Guttenbergova výrobní metoda, která se do roku 1500 rozšířila na celý kontinent! Mimochodem, nejsou kroniky v drtivé většině případů i v současnosti rukopisy? Johannes Carion se píše s „C“ a kronikář se jmenuje Regino z Prümü (s. 28). V pasáži o barokním dějepisectví bych se chtěla ohradit proti tvrzení, že kněžská inteligence stála na roveň měšťanstvu a vesnickému lidu (s. 31), protože duchovní stav patřil až do roku 1850 ke stavům privilegovaným. Jak mohla sběratelská činnost ovlivnit lidové kronikářství a přinést českou historiografii do nejširších vrstev lidské společnosti (s. 37), by mě zajímalo, neboť si to ani zdánlivě nedovedu představit, protože se (asi naivně) domnívám, že šíření zájmu o historii a vznik lidového písmáctví v 18. století tak, jak ho popisují Ant. Robek i Frant. Kutnar, byly důsledkem osvícenské lidové osvěty a důrazu na vzdělání a zdokonalování člověka.

Cenná je osmá podkapitola (s. 41–51), která se konečně zaměřuje na avizované téma farních kronik. Obsahuje zdařilý kodikologicko–knižopisný rozbor základních prvků grafické výzdoby farních kronik a jejich vnější podoby, zejména vazby. Zajímavá jsou také jejich charakteristiky farních kronik jako pamětních knih (s. 45–49), jejich autorů i možných přístupů kronikáře k záznamům. Je škoda, že se zde autor více nezaměřil na vlastní způsob vedení kronik a na jeho mechanismus, čili na to, jak konkrétně vznikaly záznamy v kronikách, jaké informační zdroje

kronikáři měli k dispozici a které z nich využívali, jak se tyto zdroje měnily (v závislosti na době vzniku kroniky a vzdělanosti kronikáře), jak byly záznamy konstruovány stylisticky, nakolik odpovídaly dobovému standardu anebo jak se od něj lišily atp.

Tradicionalisticky je pojata pasáž o farních kronikách jako úředních knihách (s. 49–51). Nejsou rozlišována tzv. manipulační období daná právě výnosy a normami pro jejich vedení. Chybí údaje o tom, jak záznamy „úředního“ charakteru v kronikách vypadaly před rokem 1780, jak v letech 1780 až 1870 a jak ještě později. Musely se lišit už jen z důvodu postupného navyšování (do r. 1800) a posléze opět oklešťování (od r. 1850) rozsahu církevní úřední pravomoci v oblasti označované jako *publicum* nebo *publico-ecclesiasticum*. Autor ve své charakteristice dostatečně nezohledňuje ani dobu vzniku kroniky, jež byla důležitá právě pro vnitřní rozvržení a strukturu záznamů, které v následující druhé kapitole nesprávně označuje jako „formulář“. Nezmiňuje se ani o cenzurních zásazích do kronik, které se v nich obvykle objevovaly po vizitacích a které měly na podobu úředních záznamů do těchto knih (zejména politického obsahu) hlavní vliv. Je však možné, že se s těmito zásahy ve zkoumaných exemplářích buď nesetkal anebo je prostě neodhalil. V závěru pak své poznatky z této části práce komentuje poněkud kuriózně (s. 165), když se dovídáme, že je to „budoucí pisatel farní kroniky, v jehož rukou je nelehký úkol interpretace dějin.“ Nu, přiznám se, že bych interpretaci dějin, při vši úctě ke kronikářům, přece jen asi raději nechala na těch, kdo jsou k tomu kompetentní svou odbornou průpravou, to jest na historících.

Za zdařilou, i přes některé diskutabilní závěry či tvrzení, o nichž se ještě zmíním, považuji druhou kapitolu, zejména její první část věnovanou analýze „formuláře“ farních kronik (s. 52–61).

Nejprve ale pár poznámek k „reprezentativnímu vzorku 915 pamětních knihy farností“ (s. 52), jejichž seznam přináší rozsáhlá příloha č. 14 (jinak značně nepřehledná tabulka o 76 stranách) na konci práce. Podstoupila jsem tu námahu, že jsem si v tabulce označila exempláře, s nimiž autor skutečně pracuje a o kterých ve své disertaci pojednává (ve čtvrté kapitole). Napočítala jsem jich všeho všudy 33 kusy, což představuje 3,6% z tohoto reprezentativního vzorku. Víím, že se v práci píše o metodě sondy, jenže tento postup zavání spíš snahou čtenáře „ohromit“ megacifrou s předpokladem, že to nebude šťoura, který si prostuduje poslední sloupec v tabulce, v němž jsou uvedeny zdroje informací o těchto 915 exemplářích (jinak si nedovedu vysvětlit mimo jiné i fakt, proč autor tento asi velice pracně vytvořený soupis vlastně vůbec k ničemu nepoužil?!), a díky takovému postupu rychle zjistí, že velkou část z nich autor vůbec neměl v ruce (minimálně ty, o nichž si informace vypsál z literatury, což je zhruba 640 exemplářů čili kolem 70%), a navíc se přízemně mechanickou početní metodou přesvědčí o tom, zda náhodou není „tahán na vařené nudli“. Je mi líto, ale jsem šťoura! Na základě těchto zjištění považuji sestavení tabulky za samoúčelné a kontraproduktivní. Místo této namáhavé činnosti, která nic neřeší, ničemu neposloužila a čtenáře mate, se mohl autor věnovat mnohem preciznějším rozboru zkoumaných 33 exemplářů a dojít k mnohem průkaznějším závěrům, aniž by musel přesvědčivě prokazovat, že umí velice dobře sestavovat tabulky z údajů, které získal a vyhledal někdo jiný.

A nyní zpět k druhé kapitole. Kroniky jsou podle formuláře nebo přesněji své vnitřní struktury rozděleny na čtyři typy. Typ první „liber memorabilium“ a typ třetí „pamětní kniha“ se od sebe liší vlastně jen použitým jazykem zápisů (v prvním případě je to latina a němčina, v druhém čeština), protože jinou rozlišovací jednotku jsem při veškeré snaze mezi nimi neodhalila. Takže jde vlastně o typ jeden. Typ druhý „protocollum domesticum“ je nesporně nejzajímavější, protože je nejspecifičtější z nich. Naproti tomu typ čtvrtý „ostatní“ se jeví jako z nouze ctnost čili velice ambivalentní skupina exemplářů, které do předchozích škatulek nezapadly a autor si s nimi tudíž nevěděl rady. Specifikace této skupiny je vágní a bylo by asi jednodušší prostě napsat, že jde o zcela netypické a nezařaditelné kusy, které předchozím dvěma (či třem) typům neodpovídají.

Rozhodně však nelze v případě kronik hovořit o „formuláři“, protože podle platné diplomatické definice (H. O. Meisner, nověji M. Hochedlinger) tento termín označuje **vnitřní skladbu listiny a od ní odvozených moderních dokumentů** (ne vnitřní skladbu jakékoli úřední písemnosti!). Nemohu se ztotožnit ani s autorovým názorem (s. 53), že formulář kroniky lze určit podle jejího názvu, a přiznám se, že pod titulem jako je například „Archivolum“, „Material-Index“ nebo „Seelenregister“ bych bez zevrubného rozboru osobně pamětní knihu vůbec nehledala, maximálně snad knihu, do které z nedostatku jiné možnosti bylo místním duchovním správcem několik pamětních záznamů učiněno vedle zápisů zcela jiného druhu.

V celé této kapitole působí velice rušivě dost početné chyby v latinských prepisech a také kostrbaté a v řadě případů prostě nesprávné překlady latinských a jiných výrazů či vět do češtiny. Není to bohužel záležitost jen této, ale i čtvrté kapitoly. Bylo by bývalo dobré, kdyby si autor před odevzdáním práce text ještě jednou zevrubně prostudoval, aby vychytil např. změny, které mu v latinských textech evidentně nadělal textový editor (typu „ementálům“ namísto správného „emendatum“ na s. 160 apod.).

Rozbor vnitřní struktury prvního typu (s. 54–55) je poněkud nejasný. Chybí zde například přehled o zde užívaných názvech kapitol a jejich variantách, jejich obsahový a formální popis, ale také detailní analýza struktury záznamů, která by napomohla bližší charakteristice tohoto typu. Za naprosto neprůkazné považuji procentuální určení četnosti jeho výskytu z důvodů, které jsem uvedla shora ohledně „reprezentativního vzorku“. Vnitřní struktura druhého typu (s. 55–57) je popsána důkladně. Nejsem si zcela jistá, zda musel tento typ nutně vycházet z nějakého nařízení, i když to samozřejmě nezavrhuji. Jenže lidé se občas prostě chovají jako opice: pokud vidí něco, co je zaujalo a zdálo se jim to výhodné, prostě to napodobí anebo si vzor rovnou odnesou s sebou (viz případ Netín – Velké Meziříčí a P. Příhoda). Třetí typ (s. 58–59) působí podle autorova popisu dojmem, že se jedná o mladší verzi typu prvního (v některých případech i druhého), že je to druhý až „ikstý“ díl farní kroniky, takže opět kladu dotaz, zda skutečně jde o svébytný typ? Ke čtvrtému typu (s. 59) už jsem svůj názor vyslovila. Podkapitulu 2.1.5. o výskytu uvedených typů vnitřního členění považuji za zavádějící, protože nechápu, jak mohl autor typ formuláře určovat u oněch 70% exemplářů z „reprezentativního vzorku“, které neměl v ruce. Jak už jsem shora psala, určování podle názvu považuji za výkon hodný „salonního magika“.

Velmi zajímavá je podkapitola, která pojednává o normách vydávaných pro vedení farních kronik (s. 62–70). Zejména její první část považuji za velmi přínosnou. Dovolím si poznamenat, že nepovažuji za tajemství důvod, proč většina dochovaných farních kronik (vlastně skoro všechny) vznikla až v pobělohorské době. Nepochybně to souvisí se situací v českých zemích: katolická farní organizace začala být opětovně budována až od vydání obnovených zemských zřízení. Obnova probíhala velice pomalu kvůli přístupu patronátních úřadů (osvětluje to Pavel Pumpr v práci o patronátu v barokních Čechách, necitovaný) a to zejména od konce třicetileté války (píše o tom např. v práci necitovaná Pavla Stuchlá pro Čechy a Tomáš Černušák pro Moravu, rovněž necitovaný). Spolu s tím byla obnovována a většinou zcela nově budována i nová historická či duchovní tradice odlišná od předbělohorské (bylo by nesporně zajímavé zjistit, kolik nekatolických farních kronik v této době „zmizelo“), a to i v souvislosti s rekatolizací (autor cituje Jiřího Mikulce, kde zejména první kapitola jeho „Náboženského života...“ osvětluje, jak tento proces probíhal!). Že na vedení kronik měli zájem biskupové, je nesporné. Ed. Maur (Základy historické demografie, Praha 1978, s. 60) upozorňuje, že téměř až do poloviny 18. století farní kronika suplovala takřka celý farní archiv, a proto o ni byl při kanonických vizitacích pravidelný zájem. Je proto pravděpodobné, že existovaly interní vnitrocírkevní normy, které se kronik týkaly. Zakladatelskou činnost duchovních správců (s. 63) určitě nelze zavrhnout, ale prvořadou roli hrála jen stěží. Pro pražskou arcidiecézi bych takový

předpis hledala například v jarních nebo v podzimních patentech (je v nich leccos a v NA Praha v APA mají, pokud se dobře pamatují, knižní podobu, takže se v nich hledá vcelku dobře). Pokud jde o budějovickou „normu visitationis“ (s. 64), vešla v platnost roku 1790, ale zkušebně se používala už od biskupské reorganizace vikariátní sítě čili od roku 1786. Chotkovo guberniální nařízení bych tedy na Moravu nevztahovala ani náhodou (s. 68), neboť byl českým guberniálním prezidentem. Morava měla svého vlastního i své Moravsko-slezské gubernium v Brně, takže obdobnou normu pro Moravu je třeba hledat v příslušném fondu v MZA Brno (případně se zorientovat s pomocí práce Zbyňka Svitáka z roku 2011 o moravském guberniu).

Značně rušivě a neústrojně v druhé kapitole působí podkapitola o podobných normách vydávaných v sousedních církevních provinciích mimo území našeho státu (s. 71–76). Podobně zaměřený text by bylo vhodnější zařadit až za závěr práce jako samostatný exkurz, zvláště za situace, kdy se autorovi nepodařilo beze zbytku vyřešit obdobnou problematiku ani pro české země. Navíc je možné i zde najít pasáže, které jsou diskutabilní anebo odhalují autorovu ne zcela jednoznačnou orientaci v naší odborné literatuře. Např. Adalbert Lidmaňský kníže-biskup v Gurku (čes. Celovci) je ve skutečnosti Vojtěch Lidmaňský, který byl před rokem 1827 ceremoniářem budějovického biskupa Růžičky, v letech 1827–1838 tamtéž biskupským kancléřem, v letech 1838–1842 řádným radou Českého gubernia v Praze pro církevní věci a od roku 1842 se stal biskupem (J. Kadlec, Českobudějovická diecéze, 1995, s. 51). Je tedy logické, že znal normu z roku 1835/1836 užívanou v Čechách a po příchodu do Gurku ji zde v roce 1846 použil jako vzor.

Třetí kapitola (s. 77–109) je věnována historickému vývoji správního obvodu velkomeziříčského děkanátu, ale také dějinám města Velkého Meziříčí a jeho okolí, stejně jako ostatním farnostem v děkanátu. Dělí se do šesti logicky členěných podkapitol. Autor zde využil nejen sekundární literaturu, která je pro tuto část Moravy dochována v poměrně hojném množství, ale také informace ze studovaných exemplářů farních kronik. Právě zde se mu nabízela jedinečná možnost k ukázce významu informací z těchto pramenů jak pro církevní, tak i pro sociální dějiny. Bohužel ji téměř nevyužil, což skoro zabolí, když si do této kapitoly promítneme údaje, s nimiž pracuje v kapitole čtvrté. Tam u jednotlivých farních kronik velice často uvádí, jaké informace se v nich objevují, ale jak už jsem konstatovala, k tomu, aby je náležitě využil ve své práci, nedošlo.

Ve třetí kapitole bych – vzhledem k řešenému tématu – věnovala větší pozornost než vrchnostem vlastnímu vývoji církevní správy a více bych zdůraznila proměny ve správním obvodu děkanátu, včetně těch nejnovějších. Velmi by pomohly průběžně vkládané mapky dokumentující tyto změny (v přílohách je pouze jediná). Některé poněkud obsahově povrchní pasáže bych doplnila o shora zmiňované konkrétní údaje: např. o prusko-rakouské válce z roku 1866 (s. 99) a jejích dopadech, o dalších proměnách farní sítě a důvodech povyšování lokálií na fary (s. 100), které autor neřeší (byly demografické a sociální); o působení duchovních ve Velkém Meziříčí (s. 101–102) by stálo za to pojednat i z hlediska jejich „politických“ aktivit, neboť patřili mezi tzv. honorce, bývali členy městských i okresních zastupitelstev, městských rad, školních výborů, stáli v čele katolických spolků atp.; u liberálních školských zákonů z let 1868/1869 bych zcela jistě připojila kritický pohled na ně, který se v kronikách objevil zcela nepochybně. Chybí mi pasáž o sociálním postavení kurátního kléru a o jeho každodennosti a s ní spojených problémech.

Totéž platí pro 20. století (s. 103–109): mnohokrát dochované informace o císařských manévrech z r. 1909 (v deseti kronikách!) vlastně vůbec nebyly využity; totéž platí pro informace o 1. světové válce, o počtech rekvírovaných zvonů, o seznamech obětí mezi muži z této oblasti, o jejich dopadech na zázemí, včetně hmotné nouze a drahoty. Autor pouze konstatuje, že „všechny pamětní knihy v děkanství ji popisují z různých úhlů pohledu jednotlivých duchovních správců“, v poznámce pod čarou cituje deset kronik, ale výsledek je nula! O sekularizaci probíhající ve

společnosti, o reakci na ni v podobě druhé konfesionalizace, katolického modernismu nebo vzniku křesťansko-sociálního hnutí se zejména v okolí rodiště Jakuba Demla nepochybně diskutovalo i psalo, nicméně v práci o těchto palčivých problémech nenajdeme nic, stejně jako o hnutí volnomyšlenkářů nebo „Pryč od Říma“. Proč? Skutečně autorovi nestálo za zmínku ani slavné svatováclavské milénium nebo eucharistické hnutí? Ani obnova kostelních zvonů, díky které se stalo jednou z nejslavnějších dílen moravské Manouškovo zvonařství? Skutečně se v kronikách neobjevily informace o spolupráci s pelhřimovským Chrámovým družstvem pro republiku Československou, v jehož dokumentaci západní Morava figuruje vedle středních a jižních Čech nejčastěji? Opravdu nestál za podrobnější zkoumání neblahý vývoj v letech 1948 až 1990? Dál se raději ptát nebudu, ale každopádně jsem nucena konstatovat, že význam farních kronik jako pramene pro sociální dějiny se autorovi této práce podařilo mnohem více zatemnit a rozhodně nelze tvrdit, že by jeho dílo přinášelo „ucelený pohled“ (s. 165). V rámci obhajoby by měl vysvětlit, proč zvolil právě shora popsany nešťastný způsob a více nevsadil na informace z pramenů, jichž měl navíc tak mnoho.

Čtvrtá kapitola (s. 110–164) je věnována rozboru a komparaci studovaných kronik v sedmnácti farnostech velkomeziříčského děkanátu. Každá podkapitola je věnována jedné konkrétní farnosti a jako poslední je připojena podkapitola srovnávací. K této části práce mám výhrady spíše metodologického charakteru. Předně zde nebyl, kromě domácího protokolu z Velkého Meziříčí použitého jako vzor, proveden rozbor čili analýza (už vůbec ne diplomatická!). Jde spíš o kodikologii inspirovaný popis jednotlivých exemplářů, navíc prováděných tak mechanicky, že pravopisné chyby v prvním či druhém ze zápisů se na stejných místech a ve stejných slovech objevují vcelku pravidelně i v zápisech následujících. O problémech s latinou jsem se už zmiňovala. Vzhledem k tomu, že nebyl proveden rozbor, který by musel být minimálně tak podrobný jako v případě vzorové kroniky, i tak zvaná komparace je dost pochybná, neboť mechanický popis pro ni prostě nestačí.

Závěr práce v některých pasážích doslova opakuje části z úvodu, což nepůsobí dobře. Přílohy práce jsou vybrané a zpracované pečlivě, výhrady mám jen k poslední pod č. 14. Nejde jen o to, co jsem o ní už shora psala. Navíc je tabulka nelogicky a nepřehledně členěná. Prvním kritériem měla být příslušnost k české nebo k moravské církevní provincii, druhým pak k diecézi, přičemž diecéze by neměly být řazeny abecedně, nýbrž hierarchicky. Teprve poté je vhodné seřadit abecedně farnosti a tak dále. Pro lepší přehlednost bych volila průběžné očíslování, aby měl každý exemplář jedno nezaměnitelné číslo. Tímto způsobem by se i snadněji citovalo v poznámkách pod čarou. Chápu, že od toho postupu bylo upuštěno, neboť by zcela průkazně ukázalo to, co jsem o tomto seznamu už konstatovala shora.

Co říci závěrem? Disertační práce Jaroslava Mrni je dílem sice zajímavým, ale velmi nevyrovnaným a rozporuplným. Práce byla pravděpodobně původně rozvržena obsáhleji, než jak bývají podobně zaměřené studie obvykle koncipovány, ale řada původních záměrů autora nebyla nejspíše beze zbytku realizována, což jí neprospělo. S ohledem na zaměření autora si uvědomuji, že by striktně odmítavé stanovisko bylo vůči němu nespravedlivé. Disertační práci proto k obhajobě doporučuji, ale pod podmínkou, že to bude právě výkon doktoranda u obhajoby, co rozhodne o dalším osudu jeho práce.

Lenka Martínková

Mgr. Lenka Martínková, Ph. D.

České Budějovice, 8. února 2016

Ústav archivnictví a pomocných věd historických

Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích